

eul_wid: dqg-aa

Ξενοφώντος Ἐπιστολαί · Xenophon Letters

Fragments on Socrates

Ἀποσπάσματα περὶ Σωκράτους

Period: Κλασική Classical
Dialect: Ἀττική Attic
Domain: Φιλοσοφία Philosophy
Format: Ἐπιστολή Epistle

- 1 (τ) Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Αἰσχίνην. Συντυχὼν μοι Ἑρμογένης τά τε ἄλλα διεξήκει καὶ περὶ σοῦ δὲ πυθομένου ἦντινα ἔχοις φιλοσοφίας ἐπιμέλειαν ἀπεκρίνατο τὴν αὐτὴν Σωκράτει. ἐγὼ δὲ καὶ ἡνίκα Ἀθήνησι διέτριβον, τῆς γνώμης σε ἡγάσθην. ὥσπερ οὖν ἡρξάμην σε θαυμάζων, οὕτω καὶ νῦν παρ' ὄντινόν τῶν σοφίαν ἀσπασαμένων τεθαύμακα τὸ ἀμετάκλαστον σου τῆς γνώμης (μέγιστον γάρ, ὡς ἐγῶμαι, τεκμήριον ἀρετῆς), ἀλόντος ὑπὸ τάνδρὸς ἐκείνου, εἴπερ θνητὸν καλεῖν τὸν Σωκράτους οἶόν τε βίον. ὅτι μὲν γὰρ τὰ θεῖα ὑπὲρ ἡμᾶς, παντὶ δῆλον· ἀπόχρη δὲ τῷ κρεῖττονι τῆς διανοίας αὐτοὺς σέβειν· οἷοι δὲ εἰσιν, οὔτε εὐρεῖν ῥάδιον οὔτε ζητεῖν θεμιτόν. οὐδὲ γὰρ δεσποτῶν φύσιν ἢ πρᾶξιν δούλους δεῖ εἰδέναι, οἷς οὐδὲν πλέον ὑπηρεσίας προσήκει. καὶ τὸ μέγιστον, ὅσῳ χρή ἄγασθαι τάνθρώπινα διαπονουμένων, τοσῶδε τοῖς δόξης ἐκ πολλῶν ἀκαίρων καὶ κενῶν γλιχομένοις ἄχθος φέρει. πότε γάρ, ὦ Αἰσχίνη, Σωκράτους ἀκήκοέ τις οὐρανίων περὶ λέγοντος ἢ γραμμὰς εἰς ἐπανόρθωσιν παραινούντος μανθάνειν; μουσικῆς μὲν γὰρ ἴσμεν αὐτὸν μέχρις ὧτων ξυνιέντα· διετέλει δὲ ἐκάστοτε λέγων τί καλὸν καὶ τί ἀνδρεία τε καὶ δικαιοσύνη καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί. ἀνθρώπινα γοῦν αὐτὰ ἀγαθὰ ἐκάλει, τὰ δ' ἄλλα ἢ ἀδύνατα ἀνθρώποις ἀλῶναι ἔφασκεν ἢ μύθων εἶναι συγγενῆ, μετὰ ὀφρῦος σοφιστῶν παίγνια διεξιόντων. καὶ οὐκ ἔλεγε μὲν ταῦτα, οὐκ ἦδει δὲ πράττειν. γράφειν δὲ τὰπραχθέντα εἰδοῖ σοι, καίπερ οὐκ ἄηδες ἐσόμενον, χρόνον ἔχει, ἀνέγραψά τε ἄλλοθι. παυσάσθωσαν οὖν ἐλεγχόμενοι ἢ πρὸς τὸ εἰκὸς ἴτωσαν οἷς Σωκράτης οὐκ ἤρεσκεν, ᾧ ζῶντι μὲν ὁ θεὸς σοφίαν ἐμαρτύρησεν, οἱ δὲ κτείναντες τῆς μετανοίας ἀποκάθαρσιν οὐχ εὔρον. τὸ δὲ καλὸν ἄρα, Αἰγύπτου ἡράσθησαν καὶ τῆς Πυθαγόρου τερατώδους σοφίας, ὣν τὸ μὲν περιττὸν καὶ τὸ μὴ μόνιμον ἐπὶ Σωκράτει ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος καὶ ἀντὶ λιτῆς διαίτης Σικελιώτις γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα. Ἐκ τῆς πρὸς Κρίτωνα ἐπιστολῆς. ^[35]
- 2 (τ) Εὖ γὰρ ἴσθι Σωκράτην πρὸς ἡμᾶς πολλάκις εἰπόντα ὅτι οἱ τῶν υἱέων ἵνα πολλὴν μὲν ἔχωσιν οὐσίαν φροντίζοντες, ἵνα δὲ καλοὶ κάγαθοὶ γένωνται ἀμελοῦντες ἴσον πεπόνθασιν τοῖς ἵπποτροφοῦσι καὶ τὰ μὲν πολεμικὰ οὐ διδάσκουσι, τροφήν δὲ παμπόλλην παρεχομένοις. οὗτοι γὰρ πιότεροι μὲν τοῖς ἵπποις χρήσονται, ἀπείροι δὲ ὦν χρή· εἶναι γὰρ ἵππου ἀρετὴν οὐ τὴν εὐσαρκίαν, τὴν δὲ κατὰ πόλεμον εὐτολμίαν καὶ ἐμπειρίαν. τὰ αὐτὰ δ' οὖν ἐξαμαρτάνειν καὶ τοὺς γῆν πολλὴν κτωμένους τοῖς υἱέσιν, αὐτῶν δὲ μὴ ἐπιμελομένους. ἃ γὰρ κεκτήσονται, πολλοῦ ἄξια νομισθήσεται, αὐτοὶ δὲ ὀλίγου· προσήκει δὲ τὸ φυλάττον τοῦ κτηθέντος ἀξιοτιμότερον εἶναι. καὶ τοίνυν ὁ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα πολλοῦ ἄξιον ἀποδείξας, κἂν ὀλίγα

καταλίπη, πολλὰ ἔδωκε· γνώμη γὰρ ἢ πλείω ἢ ἐλάττω γίνεται, ἀγαθὴ μὲν ἔμμετρα, ἐκμελεῖ δὲ καὶ ἀπαιδεύτω ὀλίγα. σὺ δὲ οὐδὲν πλείω τῶν ἀναγκαίων παρέχεις, ἃ τοῖς μὲν διὰ παιδεύσεως ἰοῦσιν ἀναγκαῖά τε καὶ πλούσια νομίζεται, τοῖς δ' ἄμαθέσι τὸ μὲν ἀλγεινὸν τῆς σαρκὸς ἐκλύει, τὴν δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος δυσελπιστίαν οὐ μειοῖ. Ἐκ τῆς πρὸς Σώτειραν ἐπιστολῆς. ^[20]

- 3 (τ) Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὦ Σώτειρα, οὔτε ὁ θάνατος αἰσχρὸν οὔτε τι καλὸν εἶναι. ὅρος δὲ ζωῆς οὐχ εἷς πάντων, ἀνισάριθμον ἐτῶν φέρων τὸ μὴ ὅμοιον τῆς γενέσεως, τῇ ἰσχύϊ ἢ ἀρρωστία. τὴν δὲ πρόφασιν ποτὲ μὲν αἰσχροῦ οὔσαν ἐφέλκεσθαι θάνατον, ὅπου δὲ καλὴν καὶ πρεπώδη. Ἐκ τῆς αὐτῆς. Ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ θανάτῳ προσήκει τοσοῦτον πένθος εὐρέσθαι ἐπισταμένην ὅτι ὁδοῦ ἀνθρωπίνης χρὴ νομίζειν ἀρχὴν μὲν γένεσιν, τέλος δὲ θάνατον. ἀπέθανε δέ, ὅπερ ἂν καὶ μὴ θέλων ἔπαθε· τὸ δὲ καλῶς ἐκόντος τε ἔργον καὶ ἃ χρὴ παιδευθέντος. μακάριος οὖν δὴ Γρύλλος καὶ ὅστις οὐ τὸ μήκιστον ἐλόμενος τοῦ βίου, τὸ δὲ μετὰ ἀρετῆς, καὶ εἰ βραχύν οἱ ἔδωκεν αἰῶνα ὁ θεός. Ἐκ τῆς πρὸς Λαμπροκλέα ἐπιστολῆς. ^[15]

- 4 (τ) Πρῶτον γὰρ ἂν δέξαιο Σωκράτους ὑπερφυεῖς δίδαγμα, πλοῦτον μετρεῖν χρήσει. οὐ γὰρ ἔφη Σωκράτης εἶναι τὴν ὑπέρμετρον κτῆσιν πλοῦτον, τὸ δ' ὅσοις προσήκει χρῆσθαι, ἔπειτα δὲ τούτων μὴ διαμαρτάνειν· τῷ γὰρ ὄντι τούτους κεκληῖσθαι εὐπόρους. τοὺς δ' ἄλλους πένητας ἀπεκάλει καὶ ἀνίατον αὐτοὺς ἔφασκε πενίαν πένεσθαι· ψυχῆς γὰρ εἶναι τὸ ἀρρώστημα, οὐ κτήσεως. Κακὸν οὐδὲν φύεται ἐν ἀνδρὶ θεμέλια θεμένῳ σοφίας σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν. ^[5]

- 6 (τ) Ἐκ τῆς πρὸς Ἀγλαϊτάδαν ἐπιστολῆς. Τὸ χαυνοῦσθαι ἐπὶ τῆς ὥρας τῷ κάλλει οὐ μόνον Φιλλίδα τοῦ υἱέος σου φαῖμεν ἂν εἶναι ἀμάρτημα, ἀλλὰ καὶ σὸν· δοκεῖς γάρ μοι οὔτε Λακωνικὸν παθεῖν οὔθ', ὅπερ χρὴ ἐννοεῖν τὸν σώφρονα, ἀληθεῖ καὶ δικαίῳ ἐπαίνῳ τὸν νοῦν προσέχειν. τίς γὰρ σαρκὸς οὐ πρὸς ἰσχύϊ ἐρρωμένης, ἡδονῆς δὲ ὑπομνήσει ἐπαινουμένης ἐν δικαίῳ γένοιτ' ἂν λόγος; σώματος γὰρ ἄνθρωποι ἠράσθησαν διὰ τὸ ἐπὶ ψυχῇ εἶναι· τῶν δὲ μικρὸν ὕστερον τὸν ἔπαινον ἀποδρασομένων δι' ὥρας ἀπάνθησιν ἥκιστα χρὴ φροντίζειν τὸν τῷ ὄντι Λάκωνα· ποιητῶν τε ὅσοι ἀρετὴν ἐπήνεσαν σώματος ἢ οὐδὲν ἢ ὀλίγιστον ἐπαίνου πέρι ὕμνησαν, ἔργα δὲ ψυχῆς μεγάλα τε καὶ σοφίας ἐγγὺς ὄντα δι' ὥδης αἰῶνι ἔδοσαν. σκόπει δέ, ὦ Ἀγλαϊτάδα, καὶ ἔπου θείῳ λόγῳ, ὃς πιστοῦται ὅτι ψυχὴν μετὰ θεοῦς χρὴ τιμᾶν, τρίτον δὲ Ὀλυμπίων τὸ σῶμα. ψυχῆς δὲ τιμὴ μάθησις καὶ νοῦς συντεταγμένος ἐπὶ φρόνησιν· ὥς οὐκ ἔστιν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνθρώποις ἄλλο συγγενείας τῆς πρὸς θεοὺς παιδεύμα. καὶ τοίνυν τῶν μὲν ἀφρόνων τὸ σῶμα οὐδ' ἂν εὖ ἡρμοσμένον ἴδῃς, φήσεις καλὸν εἶναι· καὶ ἀνδριάς γὰρ κάλλους ἔλαχεν ἔπαινον ἐπὶ φρονήσει τέχνης. τῷ γὰρ ὄντι ἂν φαίην τὰ στερόμενα νοῦ ἔμφορος αἰσχροῦ πάντα καὶ ἄδικα ἐν ἀνθρώποις ἔσεσθαι. γεγενῆσθαι οὖν ἐν Λάκῳ τότε σοι ἔσται, ἐπειδὰν νόμων Λακωνικῶν ὑπηρέτην τὸν παῖδα ἀποδείξῃς. ἀλλ' οὔτε τις Λάκων οὔτε Ἀττικὸς ἐγένετο, ρέυμα δὲ ὑπὸ θεῶν ἐπὶ ζώων γενέσει τῶν τε ἄλλων ὅσα ἢ γῇ ἀνίησι μετηγμένον. Ἐκ τῆς πρὸς Ἀγησίλαον ἐπιστολῆς. ^[25]

- 7 (τ) Ἐπέστειλάς μοι δεόμενος παρὰ σὲ ἵεναι, φάσκων ἐθέλειν περὶ τοῦ υἱέος συμβουλευέσθαι ὅπη τε καὶ ὅπως σώζων τὰ Λακωνικὰ ἦθη καὶ ξενικῶν παιδευμάτων κοινωνήσῃ. κάμνω δὲ οὐ μετρίως κἀγώ· καὶ γὰρ τῆς ἡλικίας ὥσπερ οἷσθα πόρρω ἦκω, καὶ οἱ ἱατροὶ εὐθυμίας τι φροντίζουσιν, ὥς ἐμοῦ βουλευομένου ἄλλο τι ἢ ζωὴν δικαίαν αἰρουμένου θανάτον τε μέχρι μὴ αἰσchrός ἐστι τιμῶντος. ἀλλ' εἰ μὲν σωζοίμεθα, ἅπερ ἐπέστείλα διὰ στόματος καὶ συγγινομένων ἀκούσῃ ἡμῶν· εἰ δέ τι τῶν εἰωθότων γένοιτο κακόν, τότε σοι δίδαγμα ἔστω ἢ ἐπιστολὴ φράζουσα ὑπὲρ ὧν μαθεῖν ἐβουλήθης. νόμος μὲν πρὸς τὸ εἰκὸς ἄγων, ὦ Ἀγησίλαε, ἀνθρώπου δόγμα πάντως, παντὸς δὲ ἀμείνων ὃν Λυκοῦργος εὔρε· νόθα δὲ ἐπὶ νόθοις θηρεύειν κενὸς ὁ πόνος. μηδὲν οὖν ἀνθρώπινον παιδεύμα τῷ παιδὶ πρόσφερε, ἴθι δὲ ἐπὶ τὸν δεῦτερον μὲν ἀναγεγραμμένον πρῶτον δὲ καὶ μόνον ἐν θεοῖς κείμενον, ὅς ἐστι νοῦς ἐπιστήμων κατὰ τὰ αὐτὰ

ἔχων. πόθεν δέ, ὦ γενναῖε, φήσεις, ἔστι τοῦτο λαβεῖν; παρὰ φιλοσόφων ἀνδρῶν, οὓς θεῖους λέγων ὅσιος ἔσομαι· τούτων γὰρ νόμος οὐδεὶς ἄρχει γραφεὶς ὑπὸ φαύλων ἀνδρῶν δόξη ψευδεῖ ἐπικεχρωσμένος, τὸ δὲ συγγενὲς τῆς φύσεως ἄγει πρὸς τὰ κρείττω μαθήματα. οὐδὲ φεύξη φωραθεὶς παρανόμων δίκην· οὐ γὰρ ἀνθρωπίνων νόμων ἐραστὴς ἀλώση, οὐδὲ ξενικῶν ἔση ἐπαινέτης, θείων δὲ καὶ αἰωνίων παντὸς πάντη ἀξιομαθητοτέρων εἶναι νομιζομένων. ὁδὸς μὲν οὖν ὧδέ σοι δεδηλώσθω· δύναμαι δέ σοι ἀφηγήσασθαι ὅσα ἀρετῆς ἔρωτα ἐμβάλλει, τὰ δὲ μείζω καὶ πλείω τῶν κρειττόνων ἂν εἴη. τροφή μὲν οὖν ἔστω σώματος ἥπερ ἐν Λάκωσι, ψυχῆς δὲ νέας καὶ ἀρτιφυοῦς λόγοι ὧδὰς ἔχοντες ἀνδρῶν ἐπ' ἀρετῇ τὸν βίον διενηνοχότων, παιδιαὶ δὲ ἄκοσμοι ἢ μῦθοι γραῶν ἐμβάλλοντες φρόνημα ταπεινὸν ἀπίτωσαν, τὸ δὲ πλέον ἔστω σὺν ἀνδράσι σώφροσιν, ἔνθα ὅμοια ὄψεται ἴσα τε ἀκούσεται. πέφυκε δὲ πάντων μὲν ζῶων κρατεῖν τὸ ἔθος, παντὸς δὲ μᾶλλον ἀνθρώπου. κινδυνεύομεν δέ, ὦ Ἀγησίλαε, μιμηταὶ εἶναι τῶν λεγομένων τε καὶ δρωμένων. ^[35]